Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto
12.9.2023

Työ- ja elinkeinoministeriö
Teollisuusneuvos Mikko Huuskonen
Teollisuusneuvos Petteri Kuuva

K 2/2023 VP HALLITUKSEN VUOSIKERTOMUS 2022

Oheisena työ- ja elinkeinoministeriön asiantuntijalausunto hallinnonalaansa hallituksen vuosikertomukseen 2022 talousvaliokunnan 5.9.2023 pyynnön mukaan.

Hankintamenettelyä koskeva lainsäädäntö, johtava asiantuntija Riikka Hietanen, työ- ja elinkeinoministeriö

Eduskunta edellyttää, että hallitus huomioi sosiaali- ja terveyspalvelujen lainsäädännössä vammaisten ja vanhusten asumispalvelujen järjestämisen inhimillisellä ja asiakaslähtöisellä tavalla.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen laadun varmistamiseen liittyvää sääntelyä on arvioitu vammaispalveluiden kokonaisuudistuksessa sekä iäkkäiden palveluiden uudistamisessa. Uuden vammaispalveluja koskevan lain keskeisenä tavoitteena on turvata vammaisten henkilöiden tarpeen mukaiset ja laadukkaat palvelut. Vastuuministeriönä asiassa on ollut sosiaali- ja terveysministeriö. Vammaispalvelulaki (678/2023) vahvistettiin 14.4.2023 ja se tulee voimaan 1.10.2023.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Vammaisten henkilöiden välttämättömän avun ja tuen kilpailuttamisen lopettaminen, johtava asiantuntija Riikka Hietanen, työ- ja elinkeinoministeriö

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää ja varmistaa vammaispalvelujen tarjoamisen edellytyksiin, kuten toimitiloja koskeviin vaatimuksiin, liittyvän lainsäädännön tarkoituksenmukaisuuden ja siihen liittyvän ratkaisu- ja valvontakäytännön yhtenäisyyden palvelujen käyttäjien yhdenvertaisuuden ja palveluntarjoajien tasavertaisten kilpailuedellytysten turvaamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa hankintalainsäädännöstä ja sen muutostarpeista, ja linjaa siihen liittyvistä hallitusohjelmakirjauksista. Hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti nykyisen hankintalain mahdollisia muutostarpeita selvitettiin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä, ja työ- ja elinkeinoministeriö osallistui osaltaan sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuudistuksen valmisteluun. Valtiovarainministeriö on

asettanut julkisten hankintojen vaikuttavuuden edistämiseksi julkiset hankinnat –toimenpideohjelman (Hankinta-Suomi), jossa on ministeriöiden edustajat.

Sosiaali- ja terveysministeriön valmistelema vammaispalvelulain uudistusta koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle syksyllä 2022. Esityksen valmistelussa kuultiin laajasti vammaisjärjestöjä. Vammaispalvelulaki (678/2023) vahvistettiin 14.4.2023. Eduskunnassa on kuitenkin käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle vammaispalvelulain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulon lykkäämistä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 9/2023 vp). Esityksen mukaan laki siirrettäisiin tulemaan voimaan 1.1.2025. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen osalta on 1.7.2021 tullut voimaan lainsäädäntö sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sekä hyvinvointialueista, jossa on yksityiskohtaista säätelyä myös sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinnasta.

Kaivoslaki Nyt – Lakialoite kaivoslain muuttamiseksi, erityisasiantuntija Teo Kangaspunta, työ- ja elinkeinoministeriö

Uudistettu kaivoslaki (621/2011) tuli voimaan 1.6.2023 muutoslailla 505/2023.

Kaivoslain ja luonnonsuojelulain (9/2023) uudistuksilla lakeihin sisällytettiin sääntelyä, jolla suojelualueilla tehtävää kaivoslain mukaista toimintaa rajoitettiin. Lisäksi kaivoslakiin tehtiin muutoksia, joiden avulla malminetsinnästä ja kaivostoiminnasta muulle elinkeinotoiminnalle sekä asumiselle aiheutuvia haittoja vähennetään ja luontoarvot otetaan aiempaa paremmin huomioon. Kaivoslain mukaisia korvauskäytäntöjä vahvistettiin mm. ottamalla käyttöön varausmaksu.

Lakiin sisältyy myös tiedottamispykäliä, joilla laajan yleisön ja lähialueen asukkaiden tiedonsaantia parannetaan ja pyritään varmistamaan näiden oikeuksien toteutuminen.

Lain uudistuksessa otettiin huomioon CETA –sopimus ja arvioitiin lain muutoksen vaikutukset suhteessa sopimukseen.

Valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta annetun lain 4 pykälän muuttaminen ja 8 pykälän väliaikainen muuttaminen, johtava asiantuntija Jyrki Orpana, työ- ja elinkeinoministeriö

Eduskunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto seuraa aktiivisesti ja tarkoin valtion erityisrahoitusyhtiön vastuiden kehitystä ja laatii talousvaliokunnalle selvityksen sekä tarvittaessa valmistelee lainsäädäntöön muutokset, joilla varmistetaan valtuuksien tarkoituksenmukainen taso ja kehityssuunta viimeistään syysistuntokaudella 2022. Talousvaliokunnalle on annettu selvitys valtion erityisrahoitusyhtiön vastuiden kehityksestä 8.9.2022.

Erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta annetun lain 8 §:n väliaikaisella muuttamisella korotettiin vuonna 2020 Finnvera Oyj:n kotimaan rahoituksen laina- ja takausvastuiden enimmäismäärä 4,2 miljardista eurosta 12 miljardiin euroon koronapandemian aiheuttaman äkillisen rahoituskysynnän kasvun takia. Laki tuli voimaan 1.6.2020. Vastuiden enimmäismäärän nostolla pyrittiin antamaan markkinoille tärkeää signaalia markkinoiden toiminnan jatkumisen edellytyksistä kriisistä huolimatta. Lisärahoitusvaltuus oli tarkoitettu käytettäväksi pääasiallisesti takauksiin pankkien ja muiden rahoittajien myöntämille

luotoille, jotta tilanteen normalisoituessa mahdollisimman moni sellainen yritys, jonka toiminta oli ollut kannattavaa ennen koronapandemiaa, voisi jatkaa toimintaansa myös sen yli.

Työ- ja elinkeinoministeriö on seurannut aktiivisesti Finnveran vastuiden kehittymistä. Kotimaan rahoituksen lainoja ja takauksia myönnettiin vuonna 2020 1,4 miljardia euroa, vuonna 2021 1,5 miljardia euroa ja vuonna 2022 1,0 miljardi euroa. Tammi-kesäkuussa 2023 kotimaan rahoituksen lainoja ja takauksia on myönnetty 0,8 miljardia euroa. Rahoitus on edelleen koronapandemiaa edeltänyttä aikaa korkeammalla tasolla. Kotimaan rahoituskysyntää on leimannut vuonna 2023 toimintaympäristön kasvanut epävarmuus, joka johtuu etenkin hintojen ja korkojen nopeasta noususta. Kotimaan rahoituksen myöntämisen arvioidaan säilyvän loppuvuoden 2023 aikana edellisvuoden tasolla. Rahoitus on kohdentunut hieman edellisvuosia enemmän käyttöpääomaan, ja investointien rahoitus on hieman vähentynyt.

Myönnetystä kotimaan rahoituksesta tammi-kesäkuussa 2023 yhteensä 65 prosenttia kohdistui teollisuuteen (51 prosenttia, 1-6/2022), 18 prosenttia liike-elämän palveluihin (23 prosenttia), kauppa- ja kuluttajapalveluihin 12 prosenttia (19 prosenttia) ja matkailutoimialaan 3 prosenttia (6 prosenttia).

Vuoden 2020 lopussa luotto- ja takaustappiositoumuksen piirissä oleva vastuukanta oli 2,5 miljardia euroa. Vastuukanta kasvoi vielä vuoden 2021 aikana 2,7 miljardiin euroon, mutta pieneni 2,4 miljardiin euroon vuoden 2022 aikana. Kesäkuun 2023 lopussa vastuukanta oli edellisen vuoden lopun tasolla. Arviona on, että koronapandemiaa edeltänyt kotimaan lainojen ja takausten enimmäisvastuumäärä 4,2 miljardia euroa on riittävä pidemmällä aikavälillä.

Valtion luotto- ja takaustappiokorvaus palautettiin 50 prosenttiin 1.1.2023 lähtien. Tappiokorvaus korotettiin koronapandemian alkuvaiheessa vuonna 2020 väliaikaisesti 80 prosenttiin. Poikkeuksena uudessa luotto- ja takaustappiositoumuksessa ovat erityisin elinkeinopoliittisin perustein myönnetyt rahoitukset, joissa tappiokorvaus voi työ- ja elinkeinoministeriön päätöksellä olla edelleen 80 prosenttia. Vuonna 2020 valtion maksama luotto- ja takaustappiokorvaus oli yhteensä noin 22 miljoonaa euroa, vuonna 2021 noin 35 miljoonaa euroa, vuonna 2022 noin 37 miljoonaa euroa ja vuonna 2023 noin 23 miljoonaa euroa.

Finnveran kotimaan lainojen- ja takausten vastuukanta on kasvanut arvioitua maltillisemmin. Koronan aiheuttamien vaikutusten arvioiminen on ollut erittäin haasteellista, ja lisäksi muut geopoliittiset ja taloudelliset epävarmuustekijät voivat vaikuttaa kielteisesti suomalaisten yritysten toimintaedellytyksiin sekä markkinaehtoisen rahoituksen saatavuuteen. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että kotimaan rahoituksen enimmäismäärän taso on tällä hetkellä arvioituna tarkoituksenmukaista palauttaa aiemmalle 4,2 miljardin euron tasolle. Vallitsevasta epävarmuudesta johtuen työ- ja elinkeinoministeriö ei kuitenkaan vielä syysistuntokaudella 2023 ala valmistella lainsäädäntöön muutoksia Finnveran kotimaan rahoituksen valtuuden muuttamiseksi, vaan tarkastelee tarkoituksenmukaista tasoa uudelleen syysistuntokauden 2024 aikana.

Sähkömarkkinalain ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 14 pykälän muuttaminen, hallitusneuvos Arto Rajala, TEM ja teollisuusneuvos Petteri Kuuva, työ- ja elinkeinoministeriö

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää vaalikauden loppuun mennessä laajapohjaiseen valmisteluun ja kattavaan vaikutusarviointiin perustuen erillisiä linjoja koskevan sääntelyn muutostarpeet energiayhteisöjen toiminnan mahdollistamiseksi tarkoituksenmukaisena osana energiajärjestelmää.

3. Eduskunta edellyttää, että työ- ja elinkeinoministeriö seuraa lainmuutosten täytäntöönpanoa ja niiden vaikuttavuutta ja toimittaa tästä eduskunnalle selvityksen seuraavalla vaalikaudella.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 14.9.2022 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää energiayhteisöjen sääntelyn jatkokehitystarpeita. Selvitys koski erityisesti energiayhteisömääritelmän laajentamista sekä sitä, miten hajautetut energiayhteisöt voisivat aiempaa paremmin palvella kuluttajien mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti sähkömarkkinoille. Työryhmä julkaisi raporttinsa 27.4.2023.

Työryhmä suositteli hajautettujen energiayhteisöjen ja aktiivisten asiakkaiden energian jakamisen helpottamista koko Suomen alueella. Hajautetun virtuaalisen energiayhteisön jäsenet voisivat sijaita eri puolilla Suomea. Hajautettu virtuaalinen energiayhteisö hyödyntäisi sähkönjakelussa julkista sähköverkkoa.

Selvityksessä arvioitiin myös erillisten sähkönjakelulinjojen käyttökelpoisuutta kansalaisten energia-yhteisöille. Erillisellä linjalla tarkoitetaan nykylainsäädännössä sähkönjakelua, jossa jaeltava sähkö on tuotettu pienimuotoisessa sähköntuotannossa. Työryhmä teki erilaisia ehdotuksia erillisten linjojen laajempaan hyödyntämiseen, mutta sillä varauksella, että vaikutuksia olisi selvitettävä lisää ennen lainsäädäntömuutoksiin ryhtymistä.

Työ- ja elinkeinoministeriö jatkaa työryhmän ehdotusten työstämistä virkatyönä.

Työ- ja elinkeinoministeriö jatkaa eduskunnan vastaukseen sisältyvien lainmuutosten täytäntöönpanon ja niiden vaikuttavuuden seuraamista ja toimittaa tästä eduskunnalle selvityksen tällä vaalikaudella.

Kuljetusyritysten määräaikainen polttoainetuki, teollisuusneuvos Mikko Huuskonen, työ- ja elinkeinoministeriö

Eduskunta edellytti kuljetusalan yritysten määräaikaisesta polttoainetuesta laaditun hallituksen esityksen 92/2022 käsittelyn yhteydessä lain pikaista täydentämistä polttoöljyn käyttöä koskevalla tuella. Eduskunta hyväksyi lausuman (EV 83/2022).

Työ- ja elinkeinoministeriö valmisteli asiaa koskevan muutosesityksen polttoainetukeen. Valtioneuvosto antoi 22.9.2022 HE:n 188/2022, jonka sisältämä lakiehdotus vahvistettiin laiksi 28.10.2022 (869/2022). Asia ei anna aihetta lisätoimiin.

Yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain 5 d pykälän muuttaminen, teollisuusneuvos Mikko Huuskonen, työ- ja elinkeinoministeriö

Lainmuutoksen käsittelyn yhteydessä eduskunta edellytti, että valtioneuvosto toteuttaa pikaisesti vaadittavat toimet, joilla turvataan Tilannehuoneen/Datahuoneen toiminnan jatkuminen vielä eduskunnan kevätistuntokauden 2022 aikana.

Datahuoneen toiminta käynnistyi suunnitellusti kesällä 2022. Datahuonepilotille on rahoitus vuosille 2023-2025 ja datahuone on toiminut suunnitellusti valtioneuvoston päätöksenteon tukena useissa poikkihallinnollisissa hankkeissa mm. Venäjän hyökkäyssodan taloudellisiin vaikutuksiin, energiakriisiin ja viimeisimpänä rakennusalan tilannekuvaan liittyen. Hallitusohjelmaan sisältyy kirjaus "Datahuoneen vakinaistamista selvitetään", jonka toimeenpano on parhaillaan valtiovarainministeriön vetovastuulla käynnissä.

Lakialoite F2 ja F3 luokkiin kuuluvien pyroteknisten tuotteiden käytön rajoittamiseksi, johtava asiantuntija Tarja Virkkunen, työ- ja elinkeinoministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut eduskunnan lausumassa edellytettyä selvitystä. Työ- ja elinkeinoministeriö on saanut pyroteknisten tuotteiden valvonnasta vastaavan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) vastauksen ilotuliteturvallisuudesta ja ilotulitteiden käytöstä aiheutuvista haitoista, ilotulitteiden käytön rajoittamisen vaikutuksista pyroteknisten tuotteiden luvattomaan maahantuontiin ja käyttöön sekä kuluttajakäytössä olevien ilotulitteiden kokonaisturvallisuuden parantamista koskeviin kysymyksiin talousvaliokunnan mietinnössä mainittujen seikkojen selvittämiseksi keväällä 2023. Tukesin vastauksessa on tarkempia tilastotietoja ilotulitteista aiheutuneista onnettomuuksista, onnettomuustyypeistä ja tapaturmista, pelastuslaitosten paikallisten yleisten määräysten antamisesta ja vaikutuksista, valvonnan kustannuksista, laittomien ilotulitteiden maahantuonnista, muissa EU-jäsenmaissa olevista rajoituksista ilotulitteiden kuluttajakäytössä sekä Tukesin arvion mahdollisten pätevyysvaatimusten asettamisen vaikutuksista ilotulitteita käytettäessä ja ilotulitteiden kuluttajakäytön kokonaisturvallisuuden parantamisesta. Edellä mainittuihin aiheisiin liittyen työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt tietoja ja koonnut aikaisemmat ilotulitteita koskevat kommentit Terveyden- ja hyvinvoinnin laitokselta, pelastuslaitoksilta, poliisilta ja Tullilta selvityksen tueksi. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö järjesti yleisen kuulemisen Ota kantaa-palvelussa ilotulitteiden turvallisuudesta ja niistä aiheutuvista haitoista.

Saatujen tietojen perusteella työ- ja elinkeinoministeriö on laatinut luonnoksen selvityksestä ja alustavista ehdotuksista. Luonnosversio on tällä hetkellä viranomaiskommenttikierroksella. Saatujen kommenttien perusteella lopullinen luonnosversio annetaan sidosryhmien kuultavaksi syksyn 2023 aikana. Selvityksen arvioitu valmistuminen on loppuvuodesta 2023. Riippuen selvityksen lopputuloksesta, selvityksessä arvioidaan toimenpiteiden ja mahdollisten lainsäädäntömuutosehdotusten vaikutuksia suhteessa EU:n sisämarkkinasäännöksiin ja tarvittaessa konsultoidaan komissiota. Lisäksi selvityksessä mainitaan mahdolliset pyroteknisten tuotteiden markkinoilla saattamista koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/29/EU vaikuttamista koskevat ehdotukset.

Euroopan komissio on ilmoittanut alustavasti, että pyroteknisten tuotteiden markkinoilla saattamista koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/29/EU uudistamistarvetta koskeva selvitys olisi valmiina vuoden 2024 toisella neljänneksellä. Näin ollen työ- ja elinkeinoministeriön selvityksessä ei vielä pystytä arvioimaan mahdollisia EU-lainsäädännön kehityksen vaikutuksia.

Sähköhyvityksen ja muiden tukimuotojen toimivuus, hallitusneuvos Arto Rajala työ- ja elinkeinoministeriö sekä teollisuusneuvos Petteri Kuuva, työ- ja elinkeinoministeriö

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi sähköhyvityksen ja muiden tukimuotojen toimivuutta sekä ryhtyy kiireellisesti tarvittaviin toimenpiteisiin määräaikaisten sähkösopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman kohtuullistamiseksi.

2. Eduskunta edellyttää sellaisten lainsäädännöllisten välineiden valmistelua, joilla kyetään vastaamaan kohtuuttomaan energian hintojen nousuun kuluttajille ja pk-yrityksille nyt laadittuja tukikeinoja paremmin kohdentuen poikkeuksellisessa markkinatilanteessa. Valmistelua on edistettävä työ- ja elinkeinoministeriön johdolla välittömästi.

Valtioneuvosto päätti 2.3.2023 ryhtyä eduskunnan vastaukseen sisältyvästä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö on seurannut sähköhyvityksen ja muiden tukimuotojen toimivuutta. Sähköhyvitykseen ja muihin tukimuotoihin on kulumassa merkittävästi pienempi rahamäärä kuin tukien valmistelun yhteydessä on arvioitu. Tähän on syynä erityisesti Euroopan unionin ja kansallisella tasolla toteutettujen sähkö- ja kaasumarkkinoiden vakautustoimenpiteiden seurauksena tapahtunut sähkön pörssihinnan voimakas lasku tammikuussa 2023. Myös hakemukseen perustuvia tukia on haettu arvioitua selvästi vähemmän. Ministeriö on ryhtynyt valmistelemaan kiireellisenä hankkeena sähköhyvitysten maksatusta koskevien säännösten voimassaoloajan jatkamista, jotta sähköhyvitykseen oikeutettujen erillisen tukihakemuksen tehneiden kuluttajien sähköhyvitysten maksatusprosessi voidaan saattaa loppuun.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 29.3.2023 velvoiteoikeuden professori emeritus Juha Karhun ja julkisoikeuden apulaisprofessori Maija Dahlbergin laatimaan selvityksen ja ehdotuksia korkeahintaisten määräaikaisten sähkönmyyntisopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman kohtuullistamiseksi. Selvityshenkilöiden raportti julkaistiin 7.6.2023.

Selvityshenkilöiden mukaan mahdollisuudet puuttua määräaikaisiin sähkönmyyntisopimuksiin sopimuksen syntyolosuhteiden takia tai vetoamalla sähkönhinnan myöhempään voimakkaaseen alenemiseen yleisen sopimusoikeuden tai kuluttajaoikeuden keinoin ovat rajalliset ja perustuvat yksittäistapauksissa esiintyneisiin olosuhteisiin, kuten myyjän harhaanjohtaneisiin myyntiväitteisiin. Siten mainitut keinot eivät tarjoa valtaosalle kuluttajista mahdollisuuksia irtaantua määräaikaisesta sopimuksestaan.

Sähkönmyyntisopimukseen sisältyvän sopimussakkoehdon kohtuullisuutta voidaan arvioida kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n nojalla. Selvityshenkilöt pitivät todennäköisenä, että sopimussakko, jonka määrä las-

kettaisiin kiinteän hinnan ja arvioidun kulutuksen pohjalta täysimääräisenä jäljellä olevan sopimuskauden loppuun asti, ylittäisi kuluttajalta perittävissä olevan kohtuullisen vahingonkorvauksen määrän. Tällainen sopimussakkoehto ei siten olisi kuluttajaa sitova.

Vetoaminen määräaikaisen sähkönmyyntisopimuksen kiinteän hinnan kohtuuttomuuteen sen muu-tuttua korkeahintaiseksi pörssisähkön laskeneeseen hintaan verrattuna on mahdollista, mutta harkinnan suuntaviivat eivät ole vielä vakiintuneet, ja tämä kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:ään perustuva harkinta tehdään aina lopulta tapauskohtaisesti ottamalla huomioon myös sähkönkäytön määrä ja kokonaiskustannukset. Harkinta lopulta tehdään aina tapauskohtaisesti.

Kohdennettu sähköhyvitys on mahdollinen EU:n hätätoimenpideasetuksen puitteissa vuoden 2023 aikana, mutta edellyttää sähkönmyyjien tappion korvaamista kohtuullisesti.

Armahduslaki on myös mahdollinen hätätoimenpideasetuksen puitteissa ja säätämisensä jälkeen ripeästi toteutettavissa oleva, mutta myös hyvin poikkeuksellinen keino, joka edellyttää huolellista valtiosääntöoikeudellista ja EU-oikeudellista harkintaa ja perustelua.

Selvityshenkilöiden mukaan kaikkiin toimeksiannossa osoitettuihin toimenpiteisiin liittyy merkittäviä oikeudellisia ongelmia. Sen vuoksi selvityshenkilöt katsoivat, että sähköyhtiöiden ja kuluttajien omaehtoinen sopiminen näiden korkeahintaisten määräaikaisten sähkönmyyntisopimusten sisällöstä ja ehdoista olisi toimivin vaihtoehto eduskunnan ponnessa asetetun tavoitteen saavuttamiseksi.

Elinkeinoministeri Mika Lintilä kutsui 12.6.2023 Energiateollisuus ry:n, Paikallisvoima ry:n, Kilpailu- ja kuluttajaviraston ja Energiaviraston keskustelemaan selvityshenkilöiden raportin jatkotoimista. Ministerin tilaisuudessa esittämä vetoomus sähköalan itsesääntelytoimista kysymyksen ratkaisemiseksi ei ole kuitenkaan johtanut toimenpiteisiin sähkön vähittäismyyjien keskuudessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo selvityshenkilöiden raportin perusteella, että yleinen ratkaisu korkeahintaisten määräaikaisten sähkönmyyntisopimusten piirissä olevien kuluttajien aseman kohtuullistamiseksi edellyttäisi oikeudellisesti vaativaa lainsäädäntötoimenpidettä, jonka keskeisenä elementtinä olisi sähkön vähittäismyyjien tappioiden korvaaminen täyden korvauksen periaatteen mukaisesti.

Pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan ”hallitus varautuu asettamaan sähkön vähittäismyynnin hintoja väliaikaisesti sääntelyyn sähkömarkkinoiden poikkeuksellisen hintakriisin aika-na. Lähtökohtaisesti markkinaehtoisuutta pidetään tärkeänä sähkömarkkinoiden tehokkuuden varmistamisessa.”

Sähkönvähittäismyynnin hintojen sääntelyä on mahdollista toteuttaa EU-sääntelyn puitteissa vain hintakriisitilanteissa. Hintojen sääntelyn mahdollistava EU-lainsäädäntö on tällä hetkellä voimassa vain vuoden 2023 loppuun saakka.

Komission esitys uudesta sähkömarkkinamallista (COM/2023/148 lopullinen) sisältää mahdollisuuden, että komissio voisi päätöksellään julistaa alueellisen tai unionin laajuisen sähkön hintakriisin. Päätös olisi voimassa enintään vuoden määräajan. Kriisin aikana jäsenvaltiot voisivat

tukea pieniä ja keskisuuria yrityksiä sekä kuluttajia kohdistamalla sähkötoimituksen hinnoitteluun tarpeelliseksi katsomiaan julkisia toimia, joilla sähkön hinta voitaisiin väliaikaisesti asettaa sähköntoimitukselle kustannuksia alhaisemmalle tasolle ehdotusten kriteerien täyttyessä. Toimien edellytyksenä on niistä aiheutuvien kustannusten korvaaminen sähkönmyyjille. Uutta sähkömarkkinamallia koskevan direktiivin arvioidaan tulevan hyväksytyksi syksyn 2023 kuluessa. Komission esittämän hintakattomallin valtiontukielementin vuoksi hintakattokorvaukset tulee notifioida komissiolle valtiontukena.

Hintakriisitilanteessa käyttöön otettava vähittäismyyntihinnan rajoitus (ns. hintakatto) kuluttajille ja pk-yrityksille olisi mahdollista säätää ja sitä voidaan alkaa valmistella uutta sähkömarkkinamallia koskevan direktiivin voimaantulon jälkeen.

Kaivoslain muuttaminen, erityisasiantuntija Teo Kangaspunta, työ- ja elinkeinoministeriö sekä hallitussihteeri Sini Pietilä, ympäristöministeriö

1. Työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö jatkavat toimia, joiden tavoitteena on edistää ympäristöllisten lupien, mukaan lukien kaivoslain mukaisten lupien ja ympäristöluvan yhteensovittamista. Sähköisen yhden luukun asioinnin jatkokehittäminen tähtää menettelyjen sujuvoittamiseen.

Teo Kangaspunta, erityisasiantuntija, työ- ja elinkeinoministeriö
Sini Pietilä, hallitussihteeri, ympäristöministeriö

2. Työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö ovat päättäneet ryhtyä eduskunnan kirjelmään sisältyvästä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Ympäristöministeriössä on aloitettu helmikuussa 2023 säädösvalmisteluhanke kaivannaisjätesääntelyn ja kaivosten ympäristönsuojelulain mukaisen vakuuden kehittämiseksi. Lisäksi alkuvuoteen 2024 mennessä ympäristöministeriön toimesta laaditaan uusi Jätevakuusopas, joka korvaa vuoden 2012 oppaan (Jätevakuusopas – Opas jätehuollon toimijoilta vaadittavista vakuuksista. Ympäristöhallinnon ohjeita 5/2012). Oppaan uudistamisessa tarkastellaan myös kaivannaisjätealueita koskevien jätevakuuksien ohjeistusta. Kaivostoimintaan kohdistuvien vakuuksien kehittäminen jatkuu työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä.

Teo Kangaspunta, erityisasiantuntija, työ- ja elinkeinoministeriö
Sini Pietilä, hallitussihteeri, ympäristöministeriö

3.–4. Kaivoslain muutosten toimivuutta ja vaikutuksia arvioidaan 3 vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

Teo Kangaspunta, erityisasiantuntija, työ- ja elinkeinoministeriö